

JEDNAKO (283) *av*

jednako (283), [**jenako**].

Wszystkie samogłoski jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Rowno, jednakowo; tak samo, identycznie; w równym stopniu; aequaliter Mącz, Calag; pariter, uno ordine Mącz; adaeque Calep; similiter Vulg (278) : Aniciem mogą z sobą być/ Ktorzy iednako niechcą żyć. BierEz O3, Bv, G4v, L4v; vbogiego ij bogatego iednako milował OpecŻyw 5; Dialcorides/ Auicenna iednako fie w thym zgadzaią FalZioł I 148a, I 22c, V 81; ludzie á nacźynie fklane iednako rozeznavamy, nacźynie zaiŧte po zwięku, ale ludzi po mowie. BielŻyw 83; ŧlonce dla tego teź ieŧt w poŧrzodku pŧanet poŧtawiono, abi wŧitkim tak wirzchnim iako y ŧpodnim ŧwiatłoeć iednako podawało. GlabGad E2v, E2; LibMal 1545/96; z obu ŧtron iednako boiowáli [equaliter pugnaverunt]/ thák że teź przez trzy dni wŧtawicźnie okrutna walká trwála HistAl C8v, H3; KromRozm I M4v; nye wŧŧyŧtko wŧŧyŧtkim/ áni wŧędy/ áni záuŧŧe yednako ŧłuży. KromRozm II yv; Diar 20; BielKom C7; GroicPorz g; KrowObr 53; OrzList a4 [2 r.]; UstPraw I; OrzRozm P2v; Iednako vmiera vcźony iáko y nieuczony BielKron 79v; ty rzeczy przygadźaią fie wźem iednako. BielKron 81v, 81, 105v, 108v, 261, 263, 391v; GrzegRóżn H2v, N2v; Niech wiem iako fie ludzie będą mieć ku tobie/ Bo nie wŧzytkich iednako uznalź przeciw ŧobie. KochSat C3, B2; Si omnes uno ordine habetis Achinos, Ieŧli wŧŧiŧtki yednako ŧzácuyecie/ Albo yeŧli yednako o wŧŧiŧtkich dźierźicie. Mącz 268a; De amicitia omnes ad unum idem sentiunt, O przyaźnieny á záchowaniu yednako wŧzyŧci trzymáya/ yednacie zdánie [...] máya. Mącz 382d, 157c [2 r.], 281a, 436c, 446c; [dworzanin] áby nie w iedney rzeczy był tylko ochędoźny/ á w drugiey nie/ ále we wŧzytkim iednako GórnDworz L8; to nieledá rozum/ ktori moźe rzecz/ ktorá wŧzytczy iednako w ten czás rozumieia/ ku inákźzemu wykłádu przyciaźnác GórnDworz P7v; gdy dwu równych [linii] iednako wymieŧz [...] tedy oŧtátki co po wiećiu obu zoŧtána/ będą teź równé. GrzepGeom G3; ieden Lan ieŧt/ ácz go nie wŧzędźie iednako mierzą. GrzepGeom M3, C2, C2v, E2, E3v, E4 (16); BiałKat 316; KuczbKat 5, 65; iednako fie we złem cieŧzą/ á z dobrego fie ráduia. RejZwierc 93v, 93v; gđźie wŧzyŧcy iednako wŧzyŧtko mogą/ tám iednoeć záchowana być niemoźe. WujJud 85v, 235, 261; WujJudConf 42v, 141; tegoŧmy [...] przyŧtrzegáli/ żebychmy ŧłowá Hywreyŧkie wŧzędźie iednako tłumaczyli BudBib przedm B4; MycPrz II C4v; Strum M; BudNT przedm B4v [3 r.], li6; Powieźźcie nam [...] ieŧli BOG iednako zbawia wŧzyŧtkie ludzie ktorzy máia być zbáwieni/ czyli nie iednako? CzechRozm 172, ktv, 29, 48v, 60v, 128v; Snadź z náŧzym Pieczychoyŧkim gđzyeŧ poŧpołu byli/ A obá fie wŧzytkiego iednako vcźyli PaprPan F2v, Aa3v; Wŧzytcy ŧię iednako rodźimy/ z iednychźe pocźátkow [Omnes nascimur eodem modo iisdem ex principiis] ModrzBaz 56v, 3v, 15, 20, 57v [2 r.], 70v [2 r.] (13); SkarJedn 124, 201 [2 r.], 316; Gleich. Rowno/ Iednako. Aequa, aequaliter Calag 247b; Y mądry vmrze/ á vmrze y głupi/ Iednako z duŧze ŧmierć obudwu złupi KochPs 73, 104, 117; SkarŻyw 209, 573; co wŧzytkich iednako cieŧnie/ niewiem czemu Tobie ma być/ Synu móy nácieźey iednemu. KochTr 24, 17; StryjKron 275; CzechEp 4, 132, 191 marg, 283, 287, 356; wŧzyŧcy iednako/ ty rzeczy wieźzieć y rozumieć máia/ ktore ku żywotowi onemu wiecznemu/ y niebieŧkiemu prowadzą. NiemObr 85, 37, 86; Abowiem [ocięc] obu iednako miłował. KochSz A2v, B4v; ReszPrz 15, 16, 17, 20 [2 r.], 21 (17); iednoŧáynoeć we wŧzyŧtkich ŧpŧawách záchowuia/ gromadką chodzą/

[...] iednego łucháią/ iednáko fię odźiewáią/ *vt videantur esse tanquam vir vnus ReszList* 186, 184; *WerKaz* 275; Day Boże/ by yednáko miłość w obu trwáká *PudłFr* 52; *ArtKanc* N10; kto iedno z tych gwałci [*wiarę albo prawo*]/ ten iednáko rzeczypołpolitéy łzkodzi. *KochWr* 22; *ActReg* 31, 39 [2 r.], 140; *Adaeque* – Rownie, dnako [!]. *Calep* 21a; gdzie Kmiotkowie nie wżyſcy robią iednáko/ to początek dworom vpadku *GostGosp* 20, 56, 164; *Phil* E2; Máłym też ludem/ trudno turkowi odeprzyć: ále ieſli łobie wżyſcy iednáko pomożemy/ zwycięztwo pewné pánowie mamy *OrzJan* 58; *LatHar* 111, 673 *marg*; *KołakCath* B4v, C; *RybGęśli* C4; áni go [*Bóg krolestwa swego*] iednáko wżytkim dáie: ále káždemu według załlug iego. *WujNT* 84, 97, 259, 323, 649; pokarm záſię nie káždemu iednáko łmákuie *WysKaz* 14, 20; *JanNKar* D4v, E3 [2 r.], G3; *SarnStat* 615, 971 [2 r.], 1211; prawdziwa wolność iednáko káždemu dobremu łłuży *PowodPr* 62, 39, 46, 77, 81; ná ieden drogi kámięń wżyſcy iednáko pátrzą: ále ieden lepiej widzi niżli drugi/ co w nim zá ozdoba. *SkarKaz* 549b, 3b; Zá rowno v mnie chodzą piiáni y głupi: Iednáko grzełzy kto ich ołzuka ná kupi. *KlonWor* 69, 15, 39; [wczora myal przyaczeyle y nyeprzyaczeyle a dzysz wzyth(ky) yenako ma [*hodie habet omnes equales*] *HistAl* 1510 548.]

W połączeniu z przymiotnikiem i imiesłowem przymiotnikowym (28): Tegoż [*Anaxagorasa*] ieden pytał chciálliby abygo po iego łmierci do imienia przynieſiono, odpowiedział, nic to nie płatno wżędzić droga na on łwiat iednako daleka. *BielŻyw* 33; Nos długi á zewłząd iednako okrágly abo obli znamio. człowieka ku dobremu prołtego á na złe mądrego *GlabGad* N8; abyſcie już WM o wſzyckich potrzebach koronnych poſpolitych opatrzeniu radzić nam raczeli, jednych od drugich nie dzieląc, gdyż za naszym zdaniem są jednako RP potrzebne. *Diar* 29; miał trzcinną miárę złotą/ chcąc żeby zmierzył miáltho y brony iego/ y mur. [...] á długość/ y wyłokość/ y łferokość iego iednáko wielkie łą [*aequalia sunt*]. *Leop Apoc* 21/16; ci kthorzy byli y ktorzy nie byli/ iednáko byli trapioni. *BibRadz Sap* 11/12, 3. *Reg* 6/25; *OrzRozm* C4; *BielKron* 200; Pariter patribus et plebi gratus, Iednáko rádzie yáko y połpólłtwu wdźięczen. *Mącz* 279c; *GórnDworz* V7; *KuczbKat* 95 [2 r.]; *BielSpr* 23; *WujJud* 72v *marg*, L13; *MycPrz* B2; *CzechRozm* 26; Krol ma ſię o to pilnie łtárác/ áby cnoćie/ dobremu powodzeniu/ y zacnołci wżytkich obywałelow łwych iednáko życzliw był *ModrzBaz* 20, 81; *KochPs* 204; ktorzych [*Apostołów*] vrząd iednáki był/ bo wżyſcy z iedną Ewánielią połłáni/ y iednáko vprzywileiowani. *NiemObr* 36; *KochPieł* 55; *SarnStat* 56, 649; Sekty w chrzełłciánłtwie nie wżytkie iednáko łzkodliwe. *PowodPr* 37 *marg*; *VotSzl* D2; *GostCast* 30; *SzarzRyt* B3.

Zwrot: »jednako [z kim] jełć« = *jełć te same pokarmy, to samo co ktoł je (1)*: Pies rzekł [*wilkowi*]/ temumci ią też rad/ Iednáko zemną będziefł iadł *BierEz* R2.

Wyrażenie: *geom.* »jednako od siebie idące (a. będące); jednako od siebie iłć (a. być a. pójłć)« = o *liniach równoległych* (22; 7); Figury o cztłech węgłách/ co máią dwie á dwie Linié iednáko od łiebie idące *GrzepGeom* F4; *Lineae aequidistantes*, áłbo *parallelae* [...] nigdy łye nie zeydą/ ále iednáko od łiebie záwždy poydą. *GrzepGeom* Q, D2, E2 [2 r.], E2v, E3 [3 r.] (29).

Szeregi: »jednako i zgodnie« (1): choł ná rożnych mieyłcách/ o tey ł. ofierze iednák iednáko y zgodnie vczą. *ReszPrz* 20.

»jednomyślnie i jednako« (1): áby káždy Greckiego zakonu człęk [...] to wżytko wierzył y wyznał/ co ona wierzy y wyznawa: niwczým fię nie dzieląc/ ále o wżytkim iednomyślnie y iednáko trzymáiąc. *SkarJedn* 369.

a. *O ilości czegoś: równo, tyle samo* (12) : Proch s korzenia Orzełzkowe⁸⁰ s prochem zięła łamikamienia iednako po połowiczi dragmy z winem albo z wodą graminis zmiełzane [...] kamień wypądzá z nyrek *FalZioł* I 54a; gdy zmiełzálz Iemiołę iednako z żywiczą sołnową. Też Lep łtey tho Iemioły/ z wolkem pod iedną miarą zmiełzany/ á trochę mniej sołnowey żywicze ktemu przyczyniwlży łtego będziefz miał małć *FalZioł* III 12a; AE*qualiter* aut sorte legionibus agros assignare, Iednáko albo lofem między woyská role podzielić/ rozdáć. *Mącz* 392b; *Strum* Iv; *ModrzBaz* 120; Poddáni gdy drwá wożą/ iednáko nábieterć máią. *GostGosp* 18, 86, 106; *SarnStat* 804, 816, 1075.

Szereg: »jednako i rowno« (2): mánnę/ iednáko zbierano y rowno/ w naczynia wielkie y máłe. *LatHar* 189; *SarnStat* 434.

b. *Stale tak samo, niezmiennie, bez zmian* (14) : Sindmęgo [!] dnia gwiazdy wślytki tak ty tzo błędny bięg máią/ tak ty tzo iednako łie obratzaią/ ogniłté brody z łiebie wypułłczą/ iako widámy komęty. *OpecŻyw* 193v; KVkołka. Ptak ten od łpiewania tak wezwan bowiem inaczeygo nie vmie odmienić/ ale zawsze iednako powtarza. *FalZioł* IV 23b, V 5v; *HistAl* K3v; *BudBib* 1.Par 16/37 marg; *MycPrz* I A3; *ReszPrz* 34, 37; *WisznTr* 23; Słonce iednáko y pádnie y włchodzi/ Nam zázwdy z láty cokolwiek odchodzi. *KochPieś* 17; *Paprup* D4, G3v; *ActReg* 29; *WysKaz* 3.

c. *Zarówno, bezrożnicy, obojętnie jak* (4) :

Fraza: »[komu] będzie za jednako« (1): iuz nam będzie záiednáko być w niewoli/ iákołmy dziś ná połmiech drugim przyłzli *BielKron* 222v.

Wyrażenia: »wszystko jednako« = *wszystko jedno, obojętnie co* (1): wżyłtko to iednáko wáży mowić/ Swiádek mi ięłt Pan Bog/ álbo Przez Páná Bogá. *KuczbKat* 285.

»za jednako« (2): A iednołtáynym karánim pan z sługą był karan/ y połpolity człowiek ćierpiał takież iáko y Krol. Záiednáko thedy wślyłscy iednym słowem łmierći/ vmárłych mieli bez licžby [*Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles*]. *Leop Sap* 18/12; *BielKron* 222v.

Powtórzenie: »jednakóž ... jednako« (1): Iednákož to bydź dobrą/ gdy niewię nikt o tym/ Iednáko też źle zginąć/ z wielą łwiátków po tym. *GostCast* 32.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (5) : Vnose veteres dixerunt pro simul CC. Iednáko/ wełpołek. *Mącz* 504a, 279b; AE*quiualeo* – Iednahowáże. *Calep* 34b; *Peraeque* – Iednako. *Calep* 774b, 1138b.

Synonimy: *jednostajnie, rowno, zgodnie*; **b.** *niezmiennie*.

Cf **JEDNAK, JEDNAKOWO, JEDNAKOŻ, JEDYNAKO, NIEJEDNAKO**